



EUROPOS KOMISIJA  
EUROPOS KOVOS SU SUKĖIAVIMU TARNYBA (OLAF)

D direktoratas. Politika  
D.2 skyrius. Sukėivimo prevencija

# **Suklastotų dokumentų struktūrinių veikslių sirtyje nustatymas**

## ***Vadovaujantiosioms institucijoms skirtas praktinis vadovas,***

***kurį parengė OLAF Sukėivimo prevencijos skyriaus (OLAF/D2) koordinuojama  
valstybių narių ekspertų grupė***

### ATSAKOMYBĖS APRIBOJIMAS:

Tai yra valstybių narių ekspertų grupės darbinis dokumentas, kurį padėjo rengti OLAF. Šio dokumento tikslas – palengvinti veikslių programų įgyvendinimą ir skatinti dalytis gerąja patirtimi. Dokumentas nėra teisiškai privalomas valstybėms narėms, tačiau jame pateikiamos bendro pobūdžio gairės ir rekomendacijos ir aptariama geriausia patirtis.

Šios bendro pobūdžio gairės nedaro įtakos nacionalinės teisės aktams ir turėtų būti suprantamos ir gali būti tikslinamos atsižvelgiant į nacionalinės teisės sistemą.

Šios gairės nedaro įtakos Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo išaiškinimams arba Komisijos sprendimams.



## Santrauka

OLAF pradėjo naują bendradarbiavimo procedūrą, kurioje dalyvauja valstybių narių, OLAF ir už struktūrinius veiksmus atsakingų Komisijos generalinių direktoratų ekspertai. Šios procedūros tikslas – gerinti *ad hoc* Sukčiavimo prevencijos koordinavimo patariamojo komiteto (angl. COCOLAF) posėdžių rezultatų kokybę, kad šio komiteto parengtais praktiniais dokumentais valstybės narės ir Komisija galėtų naudotis kaip orientacinėmis rekomendacijomis, administracinėmis priemonėmis, gairėmis ir pagrindu savo kovos su sukčiavimu priemonėms ir (arba) strategijoms tobulinti.

Suklastotų dokumentų nustatymas buvo nurodytas kaip vienas iš valstybėms narėms rūpimų klausimų. Todėl buvo surengtas praktinis seminaras, kuriame dalyvavo penki ekspertai iš penkių skirtingų valstybių narių.

Šio praktinio seminaro tikslas – pateikti vadovams ir vadovaujančiųjų institucijų pareigūnams patarimus ir supažindinti juos, kaip nustatyti pagal struktūrinių veiksmų ir sanglaudos politikos programas ES biudžeto lėšomis finansuojamų veiksmų suklastotus dokumentus.

Siekama, kad šis vadovas taptų naudinga praktine priemone, kuria galėtų naudotis susiję pareigūnai. Jame aptariami šie per praktinį seminarą iškelti svarbiausi klausimai:

### 1. Teisiniai aspektai, įskaitant sąvokas ir pasekmes

Praktiniame vadove vartojama sąvoka „klastotė“ taikoma visų rūšių neteisėtiems dokumentų pakeitimams: klastojimui, padirbinėjimui, apgaulingo turinio įrašymui ir t. t. Šiame skyriuje taip pat aprašomos administracinės ir baudžiamosios pasekmės, kurios gali atsirasti nustačius suklastotą dokumentą.

### 2. Raudonos vėliavėlės

Šiame skyriuje pateikiamas ekspertų nustatytų raudonų vėliavėlių sąrašas. Raudonos vėliavėlės yra požymių ir aplinkybių, kurios gali kelti pagrįstą įtarimą dėl sukčiavimo arba korupcijos atveju, rinkiniai. Kalbant apie suklastotų dokumentų nustatymą pažymėtina, kad klastotės gali būti susijusios su dokumento forma ir (arba) turiniu, taip pat su konkrečiomis aplinkybėmis, susijusiomis su paramos gavėju, ir dokumentų ir turimos informacijos neatitikimu.

### 3. Suklastoto dokumento nustatymo metodas

Norint nustatyti suklastotus dokumentus reikia, kad administratoriai būtų budrūs. Kai kuriuos dokumentus galima lengviau pakeisti, o kai kuriuose verslo sektoriuose arba veiklos srityse susiduriama su didesne dokumentų klastojimo rizika. Šiame skyriuje aptariami kai kurie susiję aspektai.

Jame taip pat pateikiamos tam tikros rekomendacijos dėl veiksmų, kurie turi būti atliekami nustačius galimo dokumento klastojimo atvejį. Būtina apsvarstyti kryžminių patikrų naudojant duomenų bazes, patikrų vietoje ir veiklos koordinavimo su policijos ir (arba) teisminėmis institucijomis galimybes. Administratoriai turi pašalinti arba patvirtinti savo abejones dėl dokumento, kad užtikrintų tinkamą bylos dokumentų tvarkymą.

Praktiniame vadove pateikiama vienuolika tikrų pavyzdžių ir nurodomos duomenų bazės, kurios gali būti naudingos atliekant kryžminę tam tikros su visame pasaulyje įregistruotomis įmonėmis susijusios informacijos patikrą.

Praktinė šio vadovo dalis turėtų sudaryti sąlygas vadovaujančiosioms institucijoms ir apskritai visoms ES lėšas administruojančioms nacionalinėms institucijoms didinti darbuotojų informuotumą ir budrumą klastojimo, padirbinėjimo ir visų kitų dokumentų pakeitimo sukčiavimo tikslais srityje.

Įvadas.....	7
1. Teisiniai aspektai.....	9
1.1. Suklastotų dokumentų sąvoka .....	9
1.2. Originalių dokumentų, patvirtintų kopijų ir pan. vertė .....	10
1.3. Administracinės pasekmės .....	11
1.4. Baudžiamosios pasekmės .....	12
2. Raudonos vėliavėlės .....	12
2.1. Su dokumentų forma susijusios raudonos vėliavėlės.....	13
2.2. Su dokumentų turiniu susijusios raudonos vėliavėlės.....	13
2.3. Aplinkybės .....	14
2.4. Dokumentų ir prieinamos informacijos neatitikimas.....	15
3. Suklastotų dokumentų nustatymo metodas .....	15
3.1. Rizikos analizė .....	15
3.2. Kryžminės patikros naudojant duomenų bazes .....	18
3.3. Patikros vietoje .....	18
3.4. Vadovaujančiųjų ir policijos ir (arba) teisminių institucijų veiklos koordinavimas.....	19
PRIEDA1 priedas. Suklastotų dokumentų pavyzdžiai .....	22
2 priedas. Būtinai sąskaitų faktūrų rekvizitai (įmonių vienos kitai išrašomos sąskaitos faktūros).....	39
3 priedas. Naudingų internetinių duomenų bazių sąrašas.....	40



## Įvadas

OLAF pradėjo naują bendradarbiavimo procedūrą, kurioje dalyvauja valstybių narių, OLAF ir už struktūrinius veiksmus atsakingų Komisijos generalinių direktoratų ekspertai. Šios procedūros tikslas – keistis gerąja patirtimi ir parengti praktinį dokumentą, kuriuo valstybės narės ir Komisija galėtų naudotis kaip administracine priemone, gairėmis ir pagrindu tobulinti kovos su sukčiavimu priemones ir (arba) strategijas. Vadovaujančiosioms institucijoms teikiami pasiūlymai nėra privalomo pobūdžio.

Pagal Finansinio reglamento 59 straipsnio 2 dalies b punktą valstybės narės pasidalijamojo valdymo srityje visų pirma yra įpareigos užkirsti kelią pažeidimams ir sukčiavimui, juos nustatyti ir pašalinti. Šiuo atžvilgiu valstybės narės turi į savo valdymo ir kontrolės sistemas integruoti atitinkamas procedūras ir procesus.

Dokumentų padirbinėjimas, kaip priemonė gauti ES finansavimą, pasitvirtino daugeliu sukčiavimo atvejų. Anksti nustačius suklastotus dokumentus būtų sudarytos sąlygos greitai reaguoti ir imtis prevencinių priemonių veiksmingai ES finansinių interesų apsaugai užtikrinti. Todėl OLAF nusprendė šį klausimą spręsti praktiniame seminare, kuriame dalyvavo valstybės narės.

Šiame praktiniame seminare sutiko dalyvauti penkių skirtingų valstybių narių ekspertai, turintys praktinės patirties taikant metodus, kuriais siekiama padidinti suklastotų dokumentų nustatymo tikimybę. Remdamiesi savo žiniomis, jie nurodė pagrindines problemines sritis, kuriose reikia keistis gerąja patirtimi.

Šiame procese taip pat dalyvavo Regioninės ir miestų politikos, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties, Jūrų reikalų ir žuvininkystės ir Vidaus reikalų generaliniai direktoratai. Darbą koordinavo OLAF Sukčiavimo prevencijos skyrius (OLAF/D2).

Šis praktinis vadovas – tai naudingo dalijimosi patirtimi tarp ekspertų rezultatas. Juo gali naudotis visos valstybės narės ir susijusios suinteresuotosios šalys, pvz., per SFC2007 kovos su sukčiavimu platformą, ir Komisijos departamentai OLAF svetainėje.

OLAF dėkoja šiems ekspertams už jų indėlių:

Veselin SPASOV	Bulgarija	Europos Sąjungos Fondų vykdomosios agentūros Audito skyrius
Michal FIALA	Čekija	Generalinės prokuratūros Sunkių ekonominių ir finansinių nusikaltimų departamentas
Angelo SAID	Malta	Ministro Pirmininko tarnybos Vidaus audito ir tyrimų departamentas
Jacek HORODKO	Lenkija	Regioninės plėtros ministerijos Infrastruktūros programų paramos departamento Kontrolės ir

pažeidimų skyrius

Małgorzata  
KACZANOWSKA

Lenkija

Regioninės plėtros ministerijos Infrastruktūros  
programų paramos departamento Sistemų ir  
išlaidų tinkamumo skyrius

Bogdan BARARU

Rumunija

Kovos su sukčiavimu tarnyba  
(rum. *Departamentul pentru lupta antifraudă*,  
DLAF)

Šį dokumentą 2013 m. lapkričio 12 d. patvirtino COCOLAF Sukčiavimo prevencijos grupė.



# 1. Teisiniai aspektai

## 1.1. Suklastotų dokumentų sąvoka

Nedarant poveikio nacionalinės teisės aktams, šiame praktiniame vadove vartojama toliau nurodyta sąvoka.

Suklastotas dokumentas – dokumentas, kuriame pateikta teisinga informacija yra pakeista: tai reiškia, kad dokumentas neatitinka tikrovės. Pakeitimas gali būti:

fizinis: dokumentas gali būti pakeičiamas fiziškai, pavyzdžiui, išbraukiant eilutes arba nuorodas, rankraštiniu būdu įrašant informaciją, kuria pakeičiamas dokumento turinys, ir pan.;

intelektinis: dokumento turinys neatitinka tikrovės, pavyzdžiui, apgaulingai aprašomos suteiktos paslaugos, ataskaitoje pateikiamas apgaulingas turinys, suklastojami dalyvių sąrašo parašai ir pan.

Klastojami gali būti visi paramos gavėjų pateikiami dokumentai, kuriais siekiama gauti dotacijas, dalyvauti viešojo pirkimo procedūroje arba kompensuoti išlaidas, t. y.:

sutartys;  
tapatybės dokumentai;  
gyvenimo aprašymai;  
banko garantijos;  
balansai;  
sąskaitos faktūros (popierinės arba elektroninės);  
ataskaitos;  
darbo grafikai;  
dalyvių sąrašai;  
svetainės;  
kita.

### **Pasekmių pavyzdžiai**

Išlaidų kompensavimo etapu pateikti suklastoti dokumentai, be kita ko, gali būti susiję su trijų pagrindinių rūšių sukčiavimo veikla:

- paramos gavėjas gali nepatirti jokių išlaidų. Taigi jis pateiks apgaulingus įrodymus, kad būtų kompensuotos tariamos išlaidos. Tai taip pat gali būti susiję su slaptu susitarimu, kuriame dalyvauja kitos trečiosios šalys ir (arba) perkančiosios organizacijos darbuotojai (pvz., griebiamasi kyšių sukčiavimo sistemai lengviau įgyvendinti);
- paramos gavėjas gali deklaruoti mažesnes išlaidas, kiekius arba valandas, kuriomis buvo teikiamos paslaugos, nei tos, kurias jis numatė iš anksto ir į kurias kompensavimą jis turi teisę; taigi dokumentai gali būti „tikslinami“;
- paramos gavėjas skirtas lėšas gali naudoti kitos rūšies veiklai nei numatytoji konkrečiame projekte finansuoti, todėl pateiks apgaulingus įrodymus ir dokumentus.

Tik teisėjas ir (arba) teismas konkretų atvejį gali kvalifikuoti kaip klastojimą arba padirbinėjimą. Teisėjas ir (arba) teismas, atsižvelgdamas į dokumento pakeitimą, ne visada gali prieiti prie tokios išvados. Galutiniu teismo sprendimu patvirtintą klastojimo faktą administratoriai pripažįsta sukčiavimo atveju.

## ***1.2. Originalių dokumentų, patvirtintų kopijų ir pan. vertė***

Šiuo atveju nagrinėjami keturių rūšių dokumentai:

- originalūs dokumentai;
- patvirtintos dokumentų kopijos;
- paprastos dokumentų kopijos;
- elektroniniai dokumentai.

Įvairiose valstybėse narėse gali būti taikomi skirtingi reikalavimai, ar reikia pateikti dokumentų originalus ar kopijas. Bet kuriuo atveju paramos gavėjai privalo sugebėti institucijų prašymu pateikti originalius dokumentus, nepažeisdami susijusios Europos ir nacionalinės teisės.

Nepažeisdami Europos, nacionalinių ir vidaus taisyklių, administratoriai turėtų laikytis pragmatinio požiūrio, kuriuo išlaikoma pusiausvyra tarp poreikio atlikti pirmo lygmens patikras ir paramos gavėjų pareigų saugoti dokumentus buhalterinės apskaitos vedimo, audito atlikimo ir pan. tikslais.

Vadovaujančiosios institucijos turėtų nustatyti konkrečias dokumentų patikrinimo priemones, taikytinas kilus įtarimams. Reikėtų atkreipti dėmesį į patikrų vietoje veiksmingumą. Pavyzdžiui, kilus įtarimams, kad paramos gavėjas, siekdamas atlikti konkrečią operaciją, ketina padirbti dokumentus, atliekant patikras vietoje turėtų būti sudaromos sąlygos užtikrinti būtiną dokumentų kontrolę, kurią atlikus būtų galima susidaryti aiškų vaizdą apie įmonės gebėjimus įgyvendinti projektą. (Pastaba. Dokumente visos nuorodos į vadovaujančiąją instituciją turi būti suprantamos kaip nuorodos į vadovaujančiąją instituciją arba bet kurią kitą tarpinę įstaigą, kuriai vadovaujančioji institucija pavedė vykdyti užduotis.)

Vadovaujančiosios institucijos turi rasti tinkamą būdą vykdyti savo įsipareigojimus, susijusius su patikimu ES lėšų valdymu, administracinės naštos paramos gavėjams sumažinimu ir, kai tinkama, kontrolės išlaidų ir tariamo klastojimo atvejo vertės suderinimu.

Kilus įtarimams, reikėtų kruopščiai atlikti susijusias patikras ir prireikus susisiekti su teisinėmis institucijomis.

### **1.3. Administracinės pasekmės**

Struktūrinius ir sanglaudos fondus reglamentuojančiame Tarybos reglamente<sup>1</sup> valstybės narės įpareigojamos pažeidimų atvejais taikyti finansines pataisas<sup>2</sup>. Pagal šias finansines pataisas<sup>3</sup>, atsižvelgiant į individualius arba sisteminius pažeidimų požymius, jų pobūdį ir sunkumą bei galutinius fondų nuostolius, panaikinamas visas įnašas programai arba jo dalis.

Pateikus suklastotą dokumentą gali atsirasti pasekmių, įskaitant finansines pasekmes, visam projektui arba jo daliai.

Klastojimas gali būti susijęs su dokumentais, kurie naudojami vertinant atmetimo, atrankos arba skyrimo kriterijus. Todėl projektas gali būti netinkamas finansuoti bendro finansavimo lėšomis, o tai gali turėti įtakos sprendimui skirti veiksmų programos bendrą finansavimą.

Klastojimas taip pat gali būti susijęs su visų arba dalies kompensuojamų išlaidų tinkamumu. Jis gali būti susijęs su dokumentais, kuriais patvirtinami atlikti darbai arba patirtos išlaidos. Klastojimas taip pat gali būti susijęs tik su viena sąskaita faktūra.

Vadovaujančiosios institucijos privalo įvertinti klastotės pobūdį. Jeigu klastotė nedaro įtakos kitiems projekto aspektams, vadovaujančiosios institucijos gali panaikinti tik netinkamas išlaidas arba sąskaitą faktūrą. Nepažeisdamos nacionalinės teisės aktų, vadovaujančiosios institucijos taip pat gali apsvarstyti galimybę panaikinti visą finansavimą.

Administraciniu požiūriu dėl suklastoto dokumento turėtų būti bent jau pašalinami dėl tokio dokumento atsiradę padariniai. Pavyzdžiui, jeigu posėdžio dalyvių sąrašė yra suklastotų parašų, vadovaujančiosios institucijos turėtų panaikinti su šiuo posėdžiu susijusias išlaidas.

Kai kurios valstybės narės taip pat nustatė konkrečias sankcijas.

---

<sup>1</sup> 2006 m. liepos 11 d. Reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl 2007–2013 m. programavimo laikotarpio Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999 (OL L 210, 2006 7 31); Pasiūlymas dėl reglamento COM(2011) 615, kuriuo nustatomos 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui, kurių veiklos gairės pateiktos Bendroje strateginėje programoje, bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui ir Sanglaudos fondui taikytinos bendrosios nuostatos, ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1083/2006.

<sup>2</sup> Reglamente 1083/2006 dėl 2007–2013 m. laikotarpio 98 ir 99 straipsniuose ir Reglamente dėl 2014–2020 m. laikotarpio (COM(2011) 615) 135 ir 136 straipsniuose reikalaujama, kad Komisija taikytų finansines pataisas valstybėms narėms, jeigu valstybės narės neatlieka reikalaujamų finansinių pataisų, susijusių su individualiomis arba veiksmų programomis. 2007 m. lapkričio 29 d. COCOF rašte 07/0037/03-EN pateikiama išsami informacija, susijusi su finansinėmis pataisomis, kurias Komisija gali taikyti valstybėms narėms, jeigu paramos gavėjai nesilaiko viešojo pirkimo taisyklių. Be to, 2011 m. lapkričio 19 d. Komisijos sprendime C(2011)7321 pateikiamos rekomendacijos dėl Komisijos pagal 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1083/2006 atliekamoms finansinėms pataisoms taikytinų principų, kriterijų ir orientacinių normų.

<sup>3</sup> Finansinė pataisa skiriasi nuo administracinės sankcijos. Finansinė pataisa apima tik netinkamai išmokėtų lėšų susigrąžinimą arba su netinkamomis lėšomis susijusio mokėjimo sustabdymą.

### **Lenkijoje taikomų administracinių sankcijų pavyzdžiai**

Viešųjų finansų įstatymo 207 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad paramos gavėjui draudžiama gauti Europos lėšas, jeigu, pavyzdžiui, jis išmoką gavo suklastotų arba pakeistų dokumentų, kurie buvo pateikti kaip autentiški, arba apgaulingus duomenis patvirtinančių dokumentų pagrindu.

Vienu atveju galutiniame teismo sprendime buvo patvirtinta ši pasikartojanti nusikalstama paramos gavėjo, jo partnerio arba asmens, įgalioto vykdyti su projektu susijusias pareigas, veika.

Paramos gavėjui trejiems metams nuo lėšų susigražinimo atimta teisė gauti paramą.

### **1.4. Baudžiamosios pasekmės**

Dokumentų klastojimas ir suklastotų dokumentų naudojimas (visų pirma siekiant gauti ES finansavimą) visose valstybėse narėse pripažįstamas nusikaltimu ir už jį skiriama laisvės atėmimo bausmė.

Aptikęs dokumentą, kuris gali būti suklastotas, darbuotojas, nepažeisdamas galiojančių vidaus ir nacionalinių taisyklių, turėtų informuoti teismines institucijas.

### **Rumunijoje taikomų baudžiamųjų sankcijų pavyzdžiai**

- Materialus oficialių dokumentų klastojimas: laisvės atėmimo nuo 3 mėnesių iki 3 metų bausmė arba, jei nusikaltimą padarė valstybės tarnautojas eidamas savo pareigas, laisvės atėmimo nuo 6 mėnesių iki 5 metų bausmė.
- Intelektinis klastojimas: laisvės atėmimo nuo 6 mėnesių iki 5 metų bausmė.
- Privačių dokumentų klastojimas: laisvės atėmimo nuo 3 mėnesių iki 2 metų bausmė arba bauda.
- Klastojimo naudojimas: laisvės atėmimo nuo 3 mėnesių iki 3 metų bausmė, kai klastojamas oficialus dokumentas, ir laisvės atėmimo nuo 3 mėnesių iki 2 metų bausmė arba bauda, kai dokumentas yra privatus.

Jei pavojus kyla ES interesams, gali būti skiriama laisvės atėmimo nuo 3 iki 15 metų bausmė.

## **2. Raudonos vėliavėlės**

Raudona vėliavėlė yra galimo sukčiavimo arba korupcijos atvejo rodiklis. Tai – aplinkybė arba aplinkybių rinkinys, kuri (-ios) savo pobūdžiu yra neįprasta (-os) arba išsiskiria iš įprastos veiklos. Tai – signalas, kad yra neįprastas atvejis, kurį reikia atidžiau išnagrinėti.

Naudojant raudonas vėliavėles turėtų būti padedama užtikrinti darbuotojų ir vadovų budrumą: jie turėtų imtis reikalingų veiksmų, kad patvirtintų arba paneigtų sukčiavimo riziką. Labai svarbu reaguoti į raudonas vėliavėles. Už bet kokių abejonių, atsiradusių dėl raudonų vėliavėlių, pašalinimą atsako vadovaujančiosios institucijos.

Verta atkreipti dėmesį į tai, kad raudonos vėliavėlės nereiškia, kad buvo sukčiauta arba kad galimas sukčiavimo atvejis, tačiau situaciją reikia tinkamai patikrinti ir stebėti.

## ***2.1. Su dokumentų forma susijusios raudonos vėliavėlės***

Dokumentai, kurie skiriasi nuo standartinių ir visuotinai naudojamų formų, turėtų būti tikrinami.

Sąskaitos faktūros, raštai, kuriuose nėra įmonės logotipo.

Sąskaitos faktūros, kurios atspausdintos ant kitokio popieriaus nei tas, kuris naudojamas parengtoms formoms spausdinti.

Pastebimi dokumento šrifto rūšies, dydžio, ryškumo, spalvos ir kitokie skirtumai.

Ištrinti arba išbraukti skaičiai, nurašymai ir nėra įgaliotų asmenų parašų.

Ranka surašytos sumos ir nėra įgaliotų asmenų parašų arba ranka surašyta informacija spausdintame dokumente, kurie nėra *a priori* pagrįsti.

Raidžių trūkumas arba perteklius, trūksta teksto eilučių.

Neįprastai aštrūs oficialių antspaudų kampai arba neįprasta spalva, rodanti, kad dokumentas spausdintas kompiuteriniu spausdintuvu.

Visiškai identiški (forma ir dydžiu) asmenų parašai įvairiuose dokumentuose, rodantys, kad dokumentų forma galėjo būti klastojama naudojant kompiuterinį spausdintuvą.

Ranka panašiu stiliumi arba tuo pačiu rašikliu skirtingais laikotarpiais pasirašyti parašai.

## ***2.2. Su dokumentų turiniu susijusios raudonos vėliavėlės***

Neįprastos datos, sumos, pastabos, telefonų numeriai ir skaičiavimai.

Įrašų trūkumas (nustatytas atlikus nuoseklias patikras).

Neteisingai kompiuteriu apskaičiuota sąskaitos faktūros arba atlyginimo lapelio suma, pvz., bendra suma neatitinka sandorio sumos.

Trūksta privalomo sąskaitos faktūros rekvizito: datos, mokesčio mokėtojo numerio, sąskaitos faktūros numerio ir t. t.<sup>4</sup>

- Vienoda antspaudu arba asmens parašo įvairiuose dokumentuose padėtis, kuri gali reikšti, kad buvo naudojamas atvaizdas (o ne tikras parašas): tai gali būti kompiuteriu sukurtas atvaizdas, kuris naudojamas dokumentams klastoti.
- Nėra įmonių arba asmenų kontaktų, pvz., nenurodytas telefono numeris.

Sąskaitose faktūrose ir prekių pristatymo pažymėjimuose nenurodyti serijos numeriai, kurie paprastai naudojami tokiuose dokumentuose (elektroninės prekės, gamybos linijos ir t. t.).

- Neaiškiai aprašytos prekės arba paslaugos.

Įprastų standartų neatitinkantys arba nuo jų besiskiriantys banko sąskaitų numeriai (pvz., mažiau skaitmenų nei turėtų būti, su konkrečiu bankininkystės sektoriumi nesusijęs numeris, kiti matomi neatitikimai).

### **2.3. Aplinkybės**

Sutampa rangovo ir darbuotojo adresas.

Tiekėjo arba paramos gavėjo adresas yra gyvenamojo namo adresas.

Neįprastai didelis mokėjimų skaičius vienam gavėjui arba vienu adresu.

Juridinių asmenų, kurie nėra įregistruoti įmonių registre, išrašytos sąskaitos faktūros ir paprastos sąskaitos.

Neįprastai ilgai delsiama pateikti informaciją.

Paramos gavėjas paprašytas negali pateikti originalių dokumentų.

Dokumente nurodyti duomenys vizualiai skiriasi nuo panašaus tos pačios įstaigos parengto dokumento.

Nurodoma įmonė, kuri nėra įregistruota viešai prieinamuose įmonių registruose arba jos negalima atsekti naudojantis viešais informacijos šaltiniais.

Naujai įsteigtų įmonių išrašytos sąskaitos faktūros.

Sąskaitą faktūrą išrašančios įmonės e. pašto paskyros sukurtos užsienio interneto serveriuose.

---

<sup>4</sup> Žr. 2 priedą.

## **2.4. Dokumentų ir prieinamos informacijos neatitikimas**

To paties juridinio asmens išrašytų sąskaitų faktūrų datų ir jų numerių neatitikimas, pavyzdžiui:

- 2012 m. kovo 25 d. išrašytos sąskaitos faktūros Nr. 152,
- 2012 m. liepos 30 d. išrašytos sąskaitos faktūros Nr. 103.

Buhalterijos knygoose nėra įrašų apie sąskaitas faktūras.

Sąskaitos faktūros neatitinka nurodytos kainos, kiekio ir kokybės, produkto rūšies ir (arba) tiekiamo produkto arba teikiamos paslaugos aprašo.

Asmens, kuris veikia kaip įmonės atstovas, pasirašytas raštas, sutartis, dokumentas, nors nacionaliniame įmonių registre nurodytas kitas atstovas.

Įmonės svetainėje pateikta informacija neatitinka išrašytoje sąskaitoje faktūroje nurodytos informacijos, pvz., sąskaitoje faktūroje nurodytos prekės arba paslaugos neatitinka įmonės veiklos pobūdžio.

## **3. Suklastotų dokumentų nustatymo metodas**

Geriausias metodas nustatyti suklastotą dokumentą – suklastojimo fakto susiejimas su tikrove. Tai yra greičiausias ir patogiausias būdas pasiekti geriausius rezultatus atsižvelgiant į tai, kad suklastotus dokumentus reikia kuo greičiau nustatyti. Reikėtų atlikti atitinkamas patikras ir atsakyti į tokius klausimus:

Ar ekonominę veiklą vykdančios įmonės iš tikrųjų yra?

Ar šį dokumentą išdavė atitinkama valdžios institucija?

Kokie asmenys, kaip manoma, iš tikrųjų dalyvavo veikloje?

Kas yra tikrasis turto savininkas?

### **3.1. Rizikos analizė**

Remdamosi anksčiau įgyta patirtimi ir atsižvelgdamos į savo specifinę veiklos sritį ir geografinę intervencijų sritį, vadovaujančiosios institucijos galėjo nustatyti ypač rizikingus sektorius. Jos turėtų atkreipti savo darbuotojų dėmesį į šias sritis ir nustatyti konkrečias priemones ir patikras.

Dokumentų klastojimo arba pakeitimo rizika yra susijusi su įvairių rūšių dokumentais, kurie rengiami įvairiais projekto įgyvendinimo etapais, pavyzdžiui:

- patvirtinimas, kad laikomasi bendro finansavimo kriterijų;
- teisinis nuosavybės statusas;
- pažymėjimas dėl atliktų darbų ir (arba) suteiktų paslaugų ir jų priėmimas;
- mokėjimus patvirtinančios sąskaitos faktūros ir juos pagrindžiantys dokumentai;
- dalyvių sąrašai ir t. t.

Toliau pateikiami keli pavyzdžiai.

### **Rizikingi dokumentai**

Kalbant apie atitiktį bendro finansavimo kriterijams pažymėtina, kad kai kurie konkurso dalyviai, jei negali įgyvendinti reikalavimų, gali būti linkę pateikti suklastotą dokumentą. Todėl ypatingą dėmesį reikėtų skirti dokumentų logotipams, parašams, datoms ir antspaudams.

**Pažymėjimai apie mokesčių ir socialinių įmokų sumokėjimą.** Šios rūšies pažymėjimą, naudodamos konkrečias standartines formas, išduoda mokesčių ir (arba) socialinės administracijos arba institucijos. Jų autentiškumą turėtų būti įmanoma patikrinti pažymėjimą išduodančioje administracijoje arba institucijoje.

**Banko pažymos.** Konkurso dalyviui gali prireikti apgaulingos banko pažymos, kad galėtų įrodyti, jog atitinka su bendru finansavimu susijusius reikalavimus. Apgaulingą banko pažymą gali būti sunku nustatyti. Vis dėlto darbuotojai gali patikrinti, ar banko sąskaitoje nurodyta suma atitinka deklaruotą įmonės apyvartą ir jos balanse nurodytą kapitalą.

**Balansas.** Konkurso dalyviui gali prireikti padirbti balansą, kad įrodytų savo ekonominius ir finansinius gebėjimus. Nors tai ne visada lengva patikrinti, gali būti naudinga ieškoti informacijos internete ir ją palyginti su pateiktąja informacija. Yra keletas atvirų duomenų bazių, kuriose pateikiama informacija, susijusi su įmonių apyvarta, kapitalu ir kai kuriais kitais pagrindiniais finansiniais duomenimis.

### **Dėl kai kurių rizikingų sektorių**

#### **Prekių pristatymas**

Tipiniai sukčiavimo atvejai šioje srityje yra tokie:

prekių nepristatymas arba dalies prekių pristatymas;

prastesnės kokybės prekių, už kurias sumokama aukštesnės kokybės prekių kaina, pristatymas;

panaudotų, o ne naujų prekių, pristatymas už tą pačią kainą.



Šie sukčiavimo būdai yra pagrįsti suklastotomis sąskaitomis faktūromis ir, tikėtina, kitais suklastotais dokumentais.

Administratoriaus dėmesį turėtų patraukti neaiškus prekių aprašymas sąskaitose faktūrose. Jei įmanoma, reikėtų atlikti patikrą vietoje ir patvirtinti prekių pristatymo faktą, patikrinti jų serijos numerį (jei toks yra) ir išnagrinėti prekių kilmės įrodymus.

Dėmesį taip pat galima atkreipti į galimus atvejus, kai, pvz., taip pat suklastojamas daikto serijos numeris, siekiant, kad šis numeris atitiktų suklastotame dokumente nurodytą numerį, t. y. patikrinant tokio suklastoto serijos numerio ženklus ant daikto.

## **Statybos**

Tipiniai sukčiavimo atvejai šioje srityje yra tokie:

darbų neatlikimas arba dalies darbų atlikimas;

darbų, kurie neatitinka techninių specifikacijų, tačiau už juos pagal sąskaitas faktūras apmokama numatyta kaina, atlikimas;

nesamų arba jokios realios veiklos nevykdančių subrangovų sąskaitų faktūrų pateikimas;

per didelės kainos nustatymas.

Šie sukčiavimo atvejai yra pagrįsti apgaulingomis sąskaitomis faktūromis ir (arba) neteisingais darbų pažymėjimais.

Vadovaujančiųjų institucijų darbuotojai, administruodami statybų projektus, turėtų laikytis profesiniu skepticizmu ir tinkamu pareigų atlikimu pagrįsto požiūrio. Dideliems projektams stebėti turėtų būti nustatyta atidaus stebėjimo sistema. Administratoriai turėtų susipažinti su paramos gavėjo veiklos aplinka (susijusiomis įmonėmis, suinteresuotosiomis šalimis, subrangovais, geografiniais veiklos sektoriais ir t. t.), kad galėtų greitai nustatyti bet kokį neįprastą atvejį, dokumentą arba sąskaitą faktūrą. Be to, turėtų būti atliekamos patikros vietoje siekiant užtikrinti sąskaitų faktūrų ir pagrindžiančių dokumentų autentiškumą.

## **Mokymai, konferencijos, seminarai, misijos**

Tipiniai sukčiavimo atvejai šioje srityje yra tokie:

per didelės kainos nustatymas;

apgaulingas dalyvių sąrašas siekiant užmaskuoti renginio trūkumus.

Šie sukčiavimo atvejai yra pagrįsti apgaulingais darbo grafikais, apgaulingomis sąskaitomis faktūromis, visiškai arba iš dalies apgaulingais dalyvių sąrašais.

Kalbant apie mokymų ir (arba) konferencijų arba seminarų lankymą pažymėtina, kad atsitiktinės patikros gali padėti veiksmingai nustatyti sukčiavimo atvejus šioje srityje, jeigu yra pakankamai informacijos, susijusios su nurodytais dalyviais. Todėl ypač rekomenduojama reikalauti, kad paramos gavėjas prašytų dalyvių pateikti tam tikrus kontaktinius duomenis (bent jau telefono numerį, e. pašto adresą ir informaciją apie savo darbdavį), o ne tik pasirašytų dalyvių sąrašę, kad būtų galima atlikti kryžminę patikrą

(savaime suprantama, kad šiuo atveju turi būti laikomasi asmens duomenų apsaugos įstatymų).

### **3.2. Kryžminės patikros naudojant duomenų bazes**

Vadovaujančiųjų institucijų turimos informacijos kryžminė patikra yra pirmo lygmens patikra, kurią gali atlikti šios institucijos. Šias patikras galima atlikti atrankos būdu. Atrankos kriterijai gali būti įmonės registracijos duomenys, finansinė informacija, veiklos duomenys ir t. t.

Tiesioginė prieiga prie interneto sudaro sąlygas administratoriui atlikti patikras, susijusias su juridinio asmens buvimu, t. y. patvirtinti juridinio asmens adresą ir telefono numerius. Ši prieiga taip pat sudaro sąlygas susipažinti su juridinio asmens svetaine (jei ji yra) ir gali suteikti naudingos informacijos, susijusios su įmonės veiklos priemonėmis, jos komercine ir finansine aplinka.

Nepažeisdamos nacionalinės teisės aktų, vadovaujančiosios institucijos gali prašyti suteikti prieigą prie bet kurios institucijos, kuri turi nepriklausomą ir atskirą susijusią informaciją, duomenų bazių ir informacijos (pvz., valstybinių finansų įstaigų dėl su biudžetu susijusių pareigų vykdymo<sup>5</sup> ir dokumentų šiuo klausimu, valstybinių žemėtvarkos institucijų dėl žemės nuosavybės ir žemės nustatymo, įmonių registro dėl įmonės struktūros ir istorijos, konkrečių institucijų dėl veiklos, kuriai vykdyti reikalingas leidimas ir t. t.). Tarpvalstybinių operacijų kryžminės patikras gali būti sudėtinga atlikti. Bendro pobūdžio paieškos internete taip pat gali suteikti naudingos informacijos.

Naudingų svetainių sąrašą galima rasti 3 priede.

### **3.3. Patikros vietoje**

Patikros vietoje yra pagrindinė priemonė apgaulingiems dokumentams nustatyti.

Tai priemonės, kuriomis patikrinama:

paramos gavėjo buvimas, tam tikru mastu – pasiūlymo dokumentuose pateiktos informacijos nuoseklumas ir tai, ar projektas iš tikrųjų yra įgyvendinamas;

ar kartu su paraiška dėl bendro finansavimo ir (arba) mokėjimo (nepaisant to, pateikta popierinė ar elektroninė paraiškos versija) pateiktų dokumentų kopijos visiškai atitinka paramos gavėjo turimus originalius dokumentus;

kad patvirtinimo protokole ir sąskaitoje faktūroje nurodyta informacija atitinka tikrovę, t. y. darbai buvo iš tikrųjų atlikti, o paslaugos suteiktos tiek, kiek to reikalaujama pagal sutartį.

Patikrų vietoje intensyvumą, atsižvelgdamos į nustatytą riziką, projektų rūšis, jų dydį ir paramos gavėjų rūšį, turėtų nustatyti vadovaujančiosios institucijos.

---

<sup>5</sup> Mokesčių inspekcijos, socialines įmokas administruojančios institucijos, muitinės administracija ir t. t.

## **Elektroniniai dokumentai**

Pradėjus įgyvendinti 2014–2020 m. daugiametę programą elektroninių dokumentų naudojimas gali iš esmės padažnėti. Valstybės narės privalo užtikrinti, kad paramos gavėjai ir vadovujančiosios institucijos, tvirtinančiosios institucijos, audito institucijos ir tarpinės įstaigos visada galėtų keistis dokumentais naudodamosi tik elektroninėmis keitimosi duomenimis sistemomis<sup>6</sup>.

Tai turėtų turėti gana nedidelę įtaką suklastotų dokumentų nustatymui, nes ši sistema iš esmės yra susijusi su privalomos informacijos dokumentuose trūkumu, apgaulingos informacijos arba rekvizitų trūkumu, kelių dokumentų neatitikimu konkrečiomis aplinkybėmis, bendru paramos gavėjo elgesiu ir t. t. Tai yra tiesiogiai su dokumentų formatu nesusiję dalykai.

Vis dėlto gali iškilti naujas klausimas dėl elektroniniu būdu perduodamų dokumentų saugumo, vientisumo ir autentiškumo. Šį klausimą galima išspręsti naudojant elektroninį parašą. Institucijos galėtų kreiptis į e. parašo paslaugų teikėją ir patikrinti, ar naudojamas e. parašas yra tikras.

Bet kuriuo atveju, naudojant popierinę ar elektroninę dokumento formą, kilus įtarimams dėl suklastoto dokumento, susijusios institucijos turėtų atlikti kryžminę patikrą ir (arba) patikrą vietoje, kad kuo išsamiau patikrintų informacijos tikrumą.

Be to, paramos gavėjai turės saugoti popierinius dokumentus (originalus arba patvirtintas kopijas), jeigu jie yra, ir pateikti juos susijusioms institucijoms, kad jos galėtų atlikti patikras.

### ***3.4. Vadovaujančiųjų ir policijos ir (arba) teisminių institucijų veiklos koordinavimas***

Aptikusios tariamai suklastotą dokumentą, vadovujančiosios institucijos turi atlikti patikrą, kad pašalintų abejones arba patvirtintų riziką. Jeigu rizika patvirtinama, vadovujančiosios institucijos turėtų apvarstyti galimybę atlikti patikrą vietoje.

Labai svarbu greitai reaguoti ir reikėtų imtis greitų ir tinkamų reagavimo veiksmų:

pažeidimo arba įtariamo sukčiavimo atveju prineikus sustabdyti mokėjimus veiklai;

užtikrinti dokumentų ir įrodymų apsaugą;

nepažeidžiant vidaus ir nacionalinių taisyklių perduoti informaciją teisinėms institucijoms (tiesiogiai arba per vadovus).

Atsižvelgdamos į konkretų atvejį, administracinės ir baudžiamosios institucijos reagavimo veiksmų gali imtis vienu metu.

Anksti susisiekti su policijos ir (arba) teisinėmis institucijomis gali būti svarbu dėl taktinių priežasčių.

---

<sup>6</sup> Reglamento dėl 2014–2020 m. programavimo laikotarpio pasiūlymo (COM(2011) 615) 112 straipsnio 3 dalis.

Tai gali padėti planuoti tinkamus tolesnius veiksmus, visų pirma nusprendžiant:

- kurios institucijos turėtų vadovauti;
- kokie veiksmai būtų tinkamiausi siekiant apsaugoti ES ir susijusios valstybės narės finansinius interesus, ir užtikrinti bylos teismo tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo veiksmingumą.

Jeigu su suklastotais dokumentais susijusios problemos kyla itin dažnai, rekomenduojama su specializuotomis regiono arba visos valstybės mastu veikiančiomis įstaigomis užmegzti ryšius, nustatyti abipusio bendradarbiavimo metodus ir rengti mokymus.

Taip pat reikalaujama, kad pranešimus apie pažeidimus teikiančios institucijos stebėtų baudžiamojo proceso, susijusio su sukčiavimo bylomis, rezultatus. Proceso metu gautą informaciją, vadovaujantis taikytinomis taisyklėmis, privaloma perduoti OLAF (pvz., pagal Pažeidimų valdymo sistemą (angl. IMS) teikiamos ketvirčio ataskaitos).

Kitas svarbus klausimas yra susijęs su gerai veikiančios keitimosi informacija su teisėsaugos institucijomis sistemos sukūrimu, kad būtų gaunami duomenys ataskaitoms pagal IMS teikti.



## **PRIEDAI**



## 1 priedas. Suklastotų dokumentų pavyzdžiai

Šiame priede pateikiami suklastotų sąskaitų faktūrų, darbo grafikų, dalyvių sąrašų, banko garantijų, pažymų apie gebėjimus, pažymėjimų, skrydžio bilietų, svetainių ir kitokie pavyzdžiai.

### 1 pavyzdys. Neįprastas dokumento numeris ir antspaudo nebuvimas

*Faktai.* Paramos gavėjas pagal veiksmų programą įvykdė paslaugų viešąjį pirkimą. Vienas iš dokumentų, kurį ekonominės veiklos vykdytojai turėjo pateikti paramos gavėjui, kad įrodytų savo tinkamumą, buvo registru centro (įmonių registro) pažymėjimas. Šiame pažymėjime pateikiami įmonės administraciniai duomenys: buveinės adresas, partneriai, vadovai, atstovas ir t. t. Sutartis buvo skirta įmonių konsorciumui, vadinasi, kiekviena konsorciumo įmonė turėjo pateikti tokį pažymėjimą.

*Raudona vėliavėlė.* Auditoriui įtarimas kilo dėl antspaudo nebuvimo ant pažymėjimo ir dėl neįprasto dokumento numerio. Tokios rūšies dokumente numeris nurodomas šiuo formatu: MMMM/MM/DD/HH/MM/SS. Be to, dokumento numeris neatitiko jo išdavimo datos.

*Reagavimas.* Auditorius nustatė, kad vienos įmonės pateiktame pažymėjime buvo nurodytas neteisingas turinys. Auditorius informacijos ieškojo įmonių registro viešoje duomenų bazėje ir nustatė, kad įmonės vadovas, partneris ir atstovas buvo A. Pažymėjime buvo nurodyta, kad vadovas, partneris ir atstovas yra B, kuris sudarė sutartį dėl konsorciumo ir viešojo pirkimo sutartį. Audito institucija registru centrui nusiuntė užklausą dėl dokumento autentiškumo. Registru centras atsakė, kad jis tokio dokumento nebuvo išdavęs, o dokumento numeris neatitiko išdavimo datos.

*Rezultatas.* Rekomendacija dėl 100 proc. dydžio viešojo pirkimo išlaidų finansinės pataisos, o byla buvo perduota prokuratūrai toliau nagrinėti.

### 2 pavyzdys. Pažymėjimas, kuriame nurodytas neįprastas numeris

*Faktai.* Audito institucija pradėjo paslaugų viešąjį pirkimą. Vienas iš dokumentų, kurį ekonominės veiklos vykdytojai turėjo pateikti perkančiajai organizacijai, kad įrodytų savo tinkamumą, buvo pažymėjimas dėl pirmojo pagrindinio eksperto – komandos vadovo patirties.

*Raudona vėliavėlė.* Vertinimo komiteto narys nustatė, kad vienas iš ekonominės veiklos vykdytojų pateikė pažymėjimą, kuriame buvo nurodytas neįprastas serijos numeris. Dokumentą išdavė ne įgaliotas asmuo, t. y. generalinis sekretorius arba ministras, bet Sveikatos ministerijos skyriaus vadovas.



*Reakcija.* Audito institucija nusiuntė ministerijai užklausą dėl dokumento autentiškumo. Generalinis sekretorius atsakė, kad Sveikatos ministerija neišdavė šio pažymėjimo ir dokumentas nebuvo įregistruotas ministerijos informacinėje ir dokumentų sistemoje.

*Rezultatas.* Atsižvelgdama į tai, audito institucija pašalino ekonominės veiklos vykdytoją iš viešojo pirkimo procedūros. Byla buvo perduota prokuratūrai toliau nagrinėti. Atliekant tyrimą buvo nustatyta, kad dokumento serijos numeris buvo pakeistas siekiant jį pateikti kaip tikrą ministerijos išduotą dokumentą.

### **3 pavyzdys. Sąskaitoje faktūroje naudojamas skirtingos rūšies rašalas**

*Faktai.* Paramos gavėjo buhalteris sąskaitose faktūrose įrašė papildomus skaičius ir taip padidino mokėtiną sumą.

*Raudona vėliavėlė.* Rengiant sąskaitas faktūras naudotas skirtingos rūšies rašalas.

*Reakcija.* Buvo pradėtas auditas. Auditorius atliko sąskaitų faktūrų ir pradinių dokumentų (sutarčių ir perdavimo protokolų) kryžminę patikrą. Audito ataskaita buvo nusiųsta prokuratūrai. Prie sąskaitų faktūrų pridėti dokumentai buvo naudoti kaip papildomi įrodymai.

*Rezultatas.* Buhalteris buvo nuteistas už lėšų grobstymą. Paramos gavėjas nežinojo apie buhalterio įvykdytus neteisėtus sandorius. Auditorius, vadovaudamasis Valstybinės vidaus finansų kontrolės įstatymu, parengė pažymą apie buhalterio įvykdytą lėšų pasisavinimą. Buhalteris visiškai atlygino nuostolius ir sumokėjo palūkanas.

### **4 pavyzdys. Sektoriuje, kuris nepatenka į finansavimo sritį, veikiančios įmonės išrašyta sąskaita faktūra**

*Faktai.* Norėdamas gauti pinigus už darbo drabužius, kiekvienas darbuotojas turi pateikti pardavėjo išrašytą sąskaitą faktūrą.

*Raudona vėliavėlė.* Vienas darbuotojas pateikė sąskaitą faktūrą, išrašytą įmonės, kurios veikla yra susijusi su vaistažolėmis.

*Reakcija.* Auditorius įmonei nusiuntė užklausą. Paaiškėjo, kad įmonė antspaudo nenaudojo jau daugybę metų, nes jis buvo pavogtas. Įmonė taip pat nurodė, kad sąskaitos faktūros numeris neatitinka jos naudojamo numerio formato.

*Rezultatas.* Pažeidėjas atlygino neteisėtai kompensuotą sumą. Valstybinė vidaus finansų kontrolės agentūra nusprendė, kad veikos sukeltas pavojus socialiniu požiūriu buvo pernelyg mažas, kad būtų būtą reikėję perduoti prokuratūrai.

## **5 pavyzdys**

*Faktai.* Paramos gavėjas pateikė banko pažymą, kurioje rodomas 20 mln. CZK balansas ir kuria siekiama įrodyti tinkamą finansinį pajėgumą, reikalingą ES bendram finansavimui gauti.

*Raudona vėliavėlė.* Paramos gavėjo veiksmus jau tyrė policija. Policijos tyrėjai gavo informacijos apie prastą finansinę ir ekonominę paramos gavėjo padėtį, kuri, kaip paaiškėjo, neatitiko perkančiosioms organizacijoms pateiktos banko pažymos turinio.

*Reakcija.* Policija atliko banko pažymos ir banke turimos informacijos kryžminę patikrą. Paaiškėjo, kad paramos gavėjo perkančiajai organizacijai pateikta banko pažyma buvo suklastota. Tikrasis paramos gavėjo balansas buvo 20 000 CZK. Pažeidėjas naudojo tikrą banko antspaudą. Buvo manoma, kad paramos gavėjas turėjo banke dirbantį bendrininką, tačiau ši aplinkybė nebuvo įrodyta.

*Rezultatas.* Atsižvelgus į šias išvadas buvo pradėtas baudžiamasis procesas. Paramos gavėjas buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn ir nuteistas laisvės atėmimo bausme.

✉ Adresář ☎

První městská banka, a.s.

VÝPIS Z ÚČTU

číslo účtu: 0000002004770001  
BÚ TTS, SPOL. S R.O.

klíent [redacted] TRADE [redacted]

datum výpisu 31-10-02

měna CZK

číslo výpisu 1

strana 1

[redacted] TRADE [redacted] - TTS, SPOL. S R  
[redacted] /55  
181 00 PRAHA 8 - ČIMICE

Plněný stav minulého výpisu 0.00

DATUM	OPERACE	DEBET	KREDIT
31-10-02	00020/PO2 9 KS 379		20,000.00CR
31-10-02	Fixed Commission	110.00DR	
31-10-02	Interest		0.28CR
Součty obrátů za výpis		110.00DR	20,000.28CR
zůstatek			19,890.28CR
limit			0.00
lze čerpat			20,000.00CR

číslo účtu: 0000002004770001  
 BÚ TTS, SPOL. S R.O.  
 klient: [redacted] TRADE [redacted]  
 datum výpisu: 31-10-02  
 měna: CZK  
 číslo výpisu: 1  
 strana: 1

[redacted] TRADE [redacted] - TTS, SPOL. S R  
 [redacted] /55  
 181 00 PRAHA 8 - ČIMICE

konečný stav minulého výpisu 0.00

OPERACE	DEBET	KREDIT
31-10-02 00020/PO2 9 KS 379		
31-10-02 Fixed Commission	110.00DR	20,000,000.00CR
31-10-02 Interest		280.00CR
Součty obrátů za výpis	110.00DR	20,000,280.00CR
zůstatek		20,000,170.00CR
limit		0.00
lze čerpat		20,000,170.00CR

Suklastotas dokumentas

## 6 pavyzdys

### Suklastotos banko pažymos (banko operacijų patvirtinimas)

*Faktai.* Atliekant patikrą vietoje paramos gavėjas pateikė dviejų skenuotų banko pažymų (kuriomis patvirtinama, kad 2011 m. rugsėjo 13 d. pagal A ir B sąskaitas faktūras buvo sumokėtas PVM) spausdintas kopijas.

*Raudona vėliavėlė.* Įtarimai kilo dėl banko sąskaitų numerių, kuriais buvo apmokėta sąskaita faktūra A (11 2222 3333 4444 5555 6666 7777) ir sąskaita faktūra B (11 2222 3333 4444 5555 66667), skirtumų.

*Reakcija.* Paramos gavėjo buvo prašoma pateikti originalias banko pažymas, kuriose būtų banko antspaudas, tačiau jos niekada nebuvo pateiktos. Išanalizavus banko pažymų kopijas, paaiškėjo, kad:

- banko pažymos, kuriomis patvirtinamas PVM sumokėjimas pagal sąskaitą faktūrą B, laukelyje „Iš sąskaitos, kurios Nr.“ nurodoma banko sąskaita, kurią sudaro 23 skaitmenys, o ne tipinė iš 26 skaitmenų sudaryta sąskaita;
- abiejose banko pažymose matomi šrifto dydžio ir ryškumo skirtumai. Laukeliuose („Atsiskaitymo data“, „Valiutos data“, „Iš sąskaitos, kurios Nr.“, „Sandorio suma“, „Rezervuota suma“, „Mokėjimo pavadinimas“) nurodyti duomenys yra vizualiai skirtingi.

Be to, buvo pateikta kita banko pažyma, kurioje nurodytas skirtingas sąskaitos numeris ir skirtinga mokėjimo data (2011 m. rugsėjo 16 d.), tačiau dėl tos pačios sumos ir to paties tiekėjo. Atsižvelgus į išvardytas aplinkybes, kilo abejonių dėl pažymų, kuriomis patvirtinami 2011 m. rugsėjo 13 d. atlikti mokėjimai, autentiškumo.

*Rezultatas.* Vadovaujančiosios institucijos perdavė bylą dėl įtariamo nusikaltimo prokuratūrai. Tuo pat metu buvo sustabdytas mokėjimas paramos gavėjui.

## 7 pavyzdys

*Faktai.* Paramos gavėjas pateikė banko pažymą ir teigė, kad tai yra originali banko pažyma.

*Raudona vėliavėlė.* Atlikus išsamią dokumento analizę, paaiškėjo, kad tai buvo tik dokumento kopija. Paramos gavėjas paaiškino, kad jis nebesinaudojo šia banko sąskaita. Todėl tai buvo vienintelis dokumentas, kurį jis turėjo.

*Reakcija.* Paramos gavėjo buvo prašoma pateikti originalią banko pažymą, kurioje būtų banko antspaudas, tačiau ji niekada nebuvo pateikta. Atlikus pirmiau minėtos banko pažymos kopijos analizę, paaiškėjo, kad:

- balanso suma buvo netiksli. Pradinis balansas buvo 1 733,83 PLN, buvo atliktas vienintelis finansinis sandoris, kurio vertė 2 893,40 PLN, o galutinis balansas buvo ta pati suma – 2 893,40 PLN;
- laukelyje „Bendras debetas“ nurodyta suma 9 444,98 PLN neatitiko sandorių sumos.

*Rezultatas.* Vadovaujančiosios institucijos perdavė bylą dėl įtariamo nusikaltimo prokuratūrai. Tuo pat metu buvo sustabdytas mokėjimas paramos gavėjui.

## 8 pavyzdys

### Suklastotos (pakeistos) sąskaitos faktūros

*Faktai.* Paramos gavėjas kartu su mokėjimo paraiška pateikė sąskaitų faktūrų kopijas ir banko pavedimų, kurie buvo atlikti 2009 m. rugsėjo mėn., patvirtinimą.

*Raudona vėliavėlė.* Atliekant patikrą vietoje paramos gavėjo buvo prašoma pateikti originalius dokumentus. Paramos gavėjas nurodė, kad originalius dokumentus jis pametė.

*Reakcija.* Teisėsaugos institucijoms atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad priimant dokumentus buvo klastojamos datos. Buvo aptikti tokį patį numerį, tačiau skirtingą datą (2009 m. liepos mėn.) turintys originalūs dokumentai. Todėl buvo padaryta išvada, kad dublikatai buvo suklastoti.

Paramos gavėjas suklastojo datas, kad nuslėptų projekto įgyvendinimo pradžios prieš gaunant finansavimą faktą. Dėl šios priežasties jo paraiška nebuvo tinkama finansuoti.

*Rezultatas.* Teisme pradėta nagrinėti baudžiamoji byla. Paramos gavėjui pateikti kaltinimai dėl datų pakeitimo bendradarbiaujant su rangovu, sąskaitų faktūrų ir banko pavedimo pakeitimo siekiant pasisavinti veiksmų programos lėšas. 2013 m. paramos gavėjo atžvilgiu buvo priimtas išteisinamasis teismo nuosprendis. Prokuratūra šį nuosprendį apskundė. Nagrinėjant bylą buvo nustatyta, kad projektas pradėtas įgyvendinti prieš pateikiant paraišką dėl bendro finansavimo ir todėl paramos gavėjas neturėjo teisės gauti finansavimo pagal programą. Vadovaujančiosios institucijos imsis veiksmų, kad nutrauktų su paramos gavėju sudarytą dotacijos susitarimą ir susigražintų jam sumokėtas lėšas.

## 9 pavyzdys

*Faktai.* Įmonė pareiškė siekė suremontuoti ir atnaujinti savo patalpas ir teikdama paraišką nurodė tris kainų pasiūlymus.

*Raudona vėliavėlė.* Nagrinėjant paraišką buvo iškelti šie klausimai:

pradinis įtarimas dėl sukčiavimo iš esmės kilo dėl paraiškos formoje nurodytų trijų kainų pasiūlymų (žr. 1, 2 ir 3 kainų pasiūlymus (Q1, Q2, Q3));

taip pat kilo abejonių dėl nurodytų kainų pasiūlymų išsamumo. Kainų pasiūlymuose buvo nurodoma tik bendra suma nedetalizuojant vieneto kainos ir kiekio. Tai buvo visiškai užbaigtas projektas; tačiau dėl tokių darbų, kaip tinkavimas, dažymas ir dangų klojimas, kainų pasiūlymuose nebuvo pateikti matavimai arba vieneto kaina (žr. 1, 2 ir 3 kainų pasiūlymus (Q1, Q2, Q3) ir šie duomenys auditoriams prašant niekada nebuvo pateikti;

atlikus darbus sąskaitą faktūrą išrašė kita įmonė, nei ta (žr. sąskaitą faktūrą (INV), kuri buvo atrinkta paraiškos pateikimo metu (žr. 1 kainų pasiūlymą (Q1));

sąskaitą faktūrą išrašiusi įmonė (žr. sąskaitą faktūrą (INV) turėjo tą patį PVM mokėtojo numerį, kuris buvo nurodytas paramos gavėjo atrinktos įmonės kainų pasiūlyme (žr. 1 kainų pasiūlymą (Q1)); vis dėlto tai nebuvo ta pati įmonė;

Įmonių PVM numeriai buvo patikrinti naudojant Keitimosi informacija apie PVM mokėtojus sistemą (angl. VIES). Paaiškėjo, kad 1 kainų pasiūlyme (Q1) buvo naudojamas PVM numeris, kuris atitiko sąskaitą faktūrą išrašiusios įmonės PVM numerį.

*Reakcija.* Papildomos patikros atliktos PVM departamente.

1 kainų pasiūlymą (Q1) pateikusi įmonė PVM departamento bylose nebuvo aptikta.

Atsižvelgus į šiuos faktus, kilo rimtų abejonių dėl 1 kainų pasiūlymą (Q1) pateikusios įmonės (t. y. vienintelės įmonės, pasamdytos atlikti darbus) egzistavimo.

Be to, atlikus papildomas patikras paaiškėjo, kad dvi iš trijų 2 ir 3 kainų pasiūlymus (Q2, Q3) pateikusių įmonių turėjo tuos pačius akcininkus ir bendrus direktorius, o pagrindinis šių įmonių akcininkas buvo XXXXXXXXXX Ltd.

*Rezultatas.* Audito institucija nedelsdama pradėjo išieškojimo procedūras dėl 25 proc. išmokėtų lėšų remdamasi tariamu sukčiavimu ir tęsė kitus tyrimus. Lėšos buvo susigrąžintos. Byla buvo perduota centrinei kovos su sukčiavimu tarnybai (angl. AFCOS), kuri pradėjo tyrimus.

Q 1

[REDACTED] LTD.  
PHONE [REDACTED]  
VAT - [REDACTED] 16 [REDACTED] 15  
E-MAIL [REDACTED]

FACSIMILE TRANSMITTAL SHEET

TO: [REDACTED] FROM: [REDACTED]  
COMPANY: [REDACTED] DATE: 24/MARCH/2009  
RF: QUOTE TOTAL NO. OF PAGES INCLUDING COVER: 1  
NOTES/COMMENTS:

Dear Sir,

Hereunder is our quote for the works required. Kindly note that this quote is valid for 12 months as of today.

	Euro Price (excl. VAT)	Euro VAT	Euro Price (incl. VAT)
1. Air-conditioning work	12,000.00	2,160.00	14,160.00 ✓
2. Electrical Installation	4,250.00	765.00	5,015.00 ✓
3. Plastering and painting works	8,950.00	1,611.00	10,561.00 ✓
4. Internal wooden doors	3,250.00	585.00	3,835.00 ✓
5. Sanitary area works	2,790.00	502.20	3,292.20 ✓
6. Flooring	5,125.00	922.50	6,047.50 ✓
7. Drop ceiling	4,125.00	742.50	4,867.50 ✓
8. Internal Glazing	2,950.00	531.00	3,481.00 ✓
9. Light fittings	1,750.00	315.00	2,065.00 ✓
10. Multimedia facilities	3,750.00	675.00	4,425.00 ✓
11. Classroom furniture	6,750.00	1,215.00	7,965.00 ✓
12. Service room	4,450.00	801.00	5,251.00 ✓
13. Lounge area	6,500.00	1,170.00	7,670.00 ✓
14. Shading systems	1,450.00	261.00	1,711.00 ✓
15. Dispensing machines	1,150.00	207.00	1,357.00 ✓
16. Decorative paintings	2,250.00	405.00	2,655.00 ✓
17. Internal signage	1,250.00	225.00	1,475.00 ✓
<b>TOTAL Euro</b>	<b>72,740.00</b>	<b>13,093.20</b>	<b>85,833.20</b>

Please keep us updated.

DISCLAIMER:

The information in this email and any attachments are confidential and intended solely for the use of the individual or entity to whom they are addressed. If you are not the intended recipient please notify the sender immediately using the sender email address and delete this email. You should not read or copy this e-mail, use it for any purpose, disseminate it or disclose its contents to any other person. Note that any views or opinions presented in this email are solely those of the author and do not necessarily represent those of the firm as this may be contrary to the firm's policy and outside the scope of the employment of the individual concerned. The firm will not accept any liability in respect of such communication. Although the firm has taken reasonable precautions to ensure no viruses are present in this email, the firm cannot accept responsibility for any loss or damage arising from the use of this email or attachments. Moreover, communication via email over the internet is not secure and messages may be read, manipulated or otherwise compromised by unknown third parties. The firm does not accept any responsibility for the correctness and completeness of the transfer of information contained in such communication nor for any delay of receipt.



# Q 2

[Redacted] *Ltd.*

24/03/2009

Quotation: [Redacted]

Dear Mr. [Redacted]

Hereunder is the quote requested as per specifications detailed to us by [Redacted]  
- Forsite Design. Please note that this quote is valid for up to 12 months.

		VAT	Total
1. A/C supply and install	12,500.00	2,250.00	14,750.00
2. Electricals	4,000.00	720.00	4,720.00
3. Plaster / paint work	8,500.00	1,530.00	10,030.00
4. Woodworks	4,800.00	864.00	5,664.00
5. Sanitary supplies	3,000.00	540.00	3,540.00
6. Floor coverings	6,000.00	1,080.00	7,080.00
7. Suspended ceilings	3,250.00	585.00	3,835.00
8. Internal Glazing	2,950.00	531.00	3,481.00
9. Light fittings	2,150.00	387.00	2,537.00
10. Multimedia supplies	3,520.00	633.60	4,153.60
11. Classroom furniture	6,950.00	1,251.00	8,201.00
12. Service room	4,950.00	891.00	5,841.00
13. Lounge area	5,125.00	922.50	6,047.50
14. Shading	1,750.00	315.00	2,065.00
15. Dispensing machines	1,450.00	261.00	1,711.00
16. Decorative paintings	2,750.00	495.00	3,245.00
17. Internal signage	1,750.00	315.00	2,065.00
			<b>88,966.10</b>

Please let us know if clarifications are required.




Thanks and regards.


[Redacted Signature]  
Managing Director.

MEMBER OF:  
[Redacted]

# Q 3

 *Ltd.*

Tel/Fax:   
VAT Reg No   
Co. Reg. 

Quote to 

Date: 24<sup>th</sup> March 2009

Dear 

Thanks for this opportunity to quote for your new project. Following the site visit and the meeting with the designer in charge, hereunder is our itemized quote as requested.

	<u>Net price</u>	<u>VAT</u>	<u>Total</u>
1. Air-conditioning	11,000.00	1,980.00	12,980.00
2. Electrical Installation	4,180.00	752.40	4,932.40
3. Plastering and painting	9,020.00	1,623.60	10,643.60
4. Internal wooden doors	3,465.00	623.70	4,088.70
5. Sanitary supplies	2,640.00	475.20	3,115.20
6. Flooring	5,500.00	990.00	6,490.00
7. Drop ceiling	3,850.00	693.00	4,543.00
8. Internal Glazing	2,750.00	495.00	3,245.00
9. Light fittings	1,980.00	356.40	2,336.40
10. Multimedia facilities	3,520.00	633.60	4,153.60
11. Classroom furniture	6,600.00	1,188.00	7,788.00
12. Service room	4,950.00	891.00	5,841.00
13. Lounge area	5,500.00	990.00	6,490.00
14. Shading systems	1,760.00	316.80	2,076.80
15. Dispensing machines	1,320.00	237.60	1,557.60
16. Decorative coatings	2,640.00	475.20	3,115.20
17. Internal signage	1,650.00	297.00	1,947.00
<b>TOTAL</b>	<b>72,325.00</b>	<b>13,018.50</b>	<b>85,343.50</b>

Please note that this quote is valid for 12 months. Delivery dates are approx. 30-45 days after confirmation. Programme of works to be discussed



# INV

[REDACTED] LTD

Te [REDACTED]  
 VAT Reg. No: [REDACTED]-[REDACTED]15

[REDACTED]  
 VAT Reg. No: [REDACTED]

Date 31/08/2011  
 A/C Code 000623  
 Sys Ref 00016084  
 Int Ref IN 021899  
 Ext Ref JOB 623  
 Page 1

## Invoice 021899

Details		EUR	VAT %
Invoice as per quotation dated 24/03/2010;		72,740.00	18.0
1.	Air-conditioning work - €14160.00		
2.	Electrical Installation - €5015.00		
3.	Plastering and painting works - €10561.00		
4.	Internal wooden doors - €3835.00		
5.	Sanitary area works - €3292.20		
6.	Flooring - €6047.50		
7.	Drop ceiling - €4867.50		
8.	Internal Glazing - €3481.00		
9.	Light fittings - €2065.00		
10.	Multimedia facilities - €4425.00		
11.	Classroom furniture - €7965.00		
12.	Service room - €5251.00		
13.	Lounge area - €7670.00		
14.	Shading systems - €1711.00		
15.	Dispensing machines - €1357.00		
16.	Decorative paintings - €2655.00		
	Internal signage - €1475.00		
		<i>Sub-total</i>	72,740.00
		<i>VAT Amt</i>	13,093.20
		<b>TOTAL EUR</b>	<b>85,833.20</b>
<b>VAT Rate %</b>	<b>Amount</b>	<b>VAT Amount</b>	
18	72,740.00	13,093.20	
	<b>72,740.00</b>	<b>13,093.20</b>	

Equivalent in [REDACTED]

[REDACTED] LTD

## **10 pavyzdys**

### **Suklastotas dalyvių sąrašas**

*Faktai.* Paramos gavėjas vadovaujančiųjų institucijų prašė padengti konferencijų rengimo išlaidas, tačiau nepateikė pagrindžiančių dokumentų. Vadovaujančiosios institucijos, nepaprašiusios pateikti dalyvių sąrašų, išmokėjo lėšas.

*Raudona vėliavėlė.* Atlikus auditą auditorius paprašė paramos gavėjo pateikti dalyvių sąrašus ir šie sąrašai auditoriui buvo pateikti. Išsamiai išnagrinėjus dokumentus paaiškėjo, kad parašai yra labai panašios formos.

*Reakcija.* Auditorius įmonėms, kurių atstovai tariamai turėjo dalyvauti konferencijose, nusiuntė rašytines užklausas. Auditorius teiravosi dėl jų tariamų atstovų dalyvavimo renginyje. Galiausiai paaiškėjo, kad kiekviename iš 16 renginių dalyvių sąrašų apytiksliai 200 parašų buvo suklastoti, o 95 proc. šių parašų buvo išgalvotų asmenų.

*Rezultatas.* Byla buvo perduota prokuratūrai.



LISTA PARTICIPANTI

CONFERINTA DE LANSARE PROIECT [REDACTED]

NUME PRENUME	ORGANIZATIE	DATE DE CONTACT	SEMNAȚUR
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]



LISTA PARTICIPANTI

CONFERINTA DE LANSARE PROIECT [REDACTED]

NUME PRENUME	ORGANIZATIE	DATE DE CONTACT	SEMNAȚUR
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

## 11 pavyzdys

### Padirbta viešbučio sąskaita faktūra

*Faktai.* Paramos gavėjas pateikė viešbučio sąskaitą faktūrą, kad pagrįstų dalyvavimo susitikime faktą.

*Raudona vėliavėlė.* Viešbutis priklauso stambiai įmonei, kurioje visos operacijos (klientų registracija, sąskaitų faktūrų išrašymas ir t. t.) yra atliekamos kompiuteriu. Sąskaita faktūra buvo išrašyta ranka, ji neturėjo numerio, joje nebuvo nurodyta valiuta ir jokia kita su mokėjimu susijusi informacija.

*Reakcija.* Sąskaita faktūra buvo patikrinta kreipusis į viešbutį, kuris patvirtino, kad tokių sąskaitų faktūrų neišrašo ir kad neturėjo duomenų apie tokį klientą.

*Rezultatas.* Paramos gavėjui išlaidos nebuvo kompensuotos. Atsižvelgus į tai, kad suma nėra didelė, jokių papildomų veiksmų nebuvo imtasi.

**[REDACTED] HOTEL**  
**PLACE [REDACTED] 13**  
**[REDACTED]**

For official use

Description	Montant
Room Rent	
3 x 85	255
<del>[REDACTED]</del>	
<del>[REDACTED]</del>	
<del>[REDACTED]</del>	
<del>[REDACTED]</del>	
<del>[REDACTED]</del>	
Petit dj. :	
Extra :	
Total :	255

Ch. No. 404 Nom. [REDACTED]  
Date : 14/1/2009 No. Prs. 1

## **2 priedas. Būtinai sąskaitų faktūrų rekvizitai (įmonių vienos kitai išrašomos sąskaitos faktūros)**

Direktyvoje 2006/112, susijusioje su PVM, numatytos tam tikros taisyklės, reguliuojančios sąskaitų faktūrų turinį, kuris, tikimasi, bus nurodomas įmonių, kurioms taikomos PVM, sąskaitose faktūrose. Iš esmės partneriai, su kuriais dirba vadovaujančiosios institucijos, turi su PVM susijusių įsipareigojimų, todėl turėtų pateikti sąskaitas faktūras, kurios atitiktų toliau nurodytas taisykles. Partneriams šie dokumentai reikalingi mokesčių mokėjimo tikslais.

Toliau nurodomi būtinai sąskaitų faktūrų rekvizitai<sup>7</sup> (direktyvos 226 straipsnis):

- (1) išrašymo data;
- (2) unikalus sąskaitos faktūros vienos ar kelių serijų eilės numeris;
- (3) tiekėjo PVM mokėtojo kodas, kurį naudodamas apmokestinamasis asmuo tiekė prekes ar teikė paslaugas;
- (4) prekes ar paslaugas įsigyjantį asmens PVM mokėtojo kodas;
- (5) tiekėjo vardas, pavardė (visas pavadinimas) ir adresas;
- (6) prekes ar paslaugas įsigyjantį asmens vardas, pavardė (visas pavadinimas) ir adresas;
- (7) tiekiamų prekių kiekio ir pobūdžio arba teikiamų paslaugų apimtys ir pobūdžio aprašymas;
- (8) data, kai mokestis tampa mokėtinas (išdui);
- (9) vieneto kaina be PVM ir įvairios nuolaidos arba permokos grąžinimas, jei tai nėra įtraukta į vieneto kainą;
- (10) taikomas PVM tarifas;
- (11) mokėtina PVM suma;
- (12) mokėtino PVM išsklotinė pagal PVM tarifą arba lengvatą;
- (13) visa mokėtina suma.

---

<sup>7</sup> Direktyvos 2006/112 226 straipsnis.

## 3 priedas. Naudingų internetinių duomenų bazių sąrašas

### **Pastaba**

Toliau pateikiamas svetainių sąrašas, padėsiantis vadovaujančiosioms institucijoms ieškoti pirmo lygmens informacijos, susijusios su užsienio įmonėmis, kurios dokumentus teikia įgyvendindamos ES lėšomis finansuojamą projektą; t. y. informacija apie dokumento buvimą, parengimo datą, akcininkų vardus ir pavardes (pavadinimus), metinį pelną, kapitalą ir t. t. Be abejo, šis sąrašas nėra išsamus.

Kai kurios svetainės prieinamos tik atitinkamos jų sukūrusios valstybės kalba. Šias svetaines nuspręsta įtraukti į sąrašą, kad tinkamų žmogiškųjų išteklių turinčios vadovaujančiosios institucijos galėtų naudotis jomis.

Sąrašė svetainės suskirstomos į tris pagrindines grupes:

1. bendros svetainės;
2. ES svetainės;
3. nacionalinių registru svetainės.

### **1. Bendros svetainės**

#### ***Tyrimo platforma***

<http://www.investigativedashboard.org/category/wwd/>

Kalba: anglų.

Šiame portale pateikiamos nuorodos į viso pasaulio įvairias nacionalinių registru ir duomenų bazes, kuriose esama informacijos apie įmones, akcininkus ir t. t.

#### ***Pasauliniai registrai***

<http://www.companieshouse.gov.uk/links/introduction.shtml#reg>

Kalba: anglų.

Šiame portale pagal šalis pateikiamos nuorodos į įvairius oficialius įmonių registrus, kuriuose esama informacijos apie įmones, akcininkus ir t. t.

<http://www.commercial-register.sg.ch/home/worldwide.html>

Kalba: anglų.



Sankt Galeno kantono sukurta svetainė. Joje pateikiamos nuorodos į įvairių pasaulio šalių įmonių registracijos svetaines.

### **Oficialūs įmonių registrai**

<http://www.rba.co.uk/sources/registers.htm>

Kalba: anglų.

Pateikiamos nuorodos į viso pasaulio įmonių registrus, įskaitant ES valstybes nares.

## **2. ES svetainės**

### **VIIES – PVM mainų informacinė sistema**

[http://ec.europa.eu/taxation\\_customs/vies/](http://ec.europa.eu/taxation_customs/vies/)

Šioje svetainėje registruojamos visos ES įmonės, kurios privalo mokėti PVM.

### **TIN Europa (mokesčio mokėtojo kodas)**

[http://ec.europa.eu/taxation\\_customs/tin/](http://ec.europa.eu/taxation_customs/tin/)

Šioje svetainėje tiesiogiai galima patikrinti TIN (kodo galiojimą), be to, joje pateikiama informacija apie TIN formatą pagal šalį.

## **3. Nacionalinės svetainės**

### **Belgija**

[http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi\\_tsv/tsv.pl](http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_tsv/tsv.pl)

Kalbos: prancūzų, olandų.

Pateikiama informacija apie Belgijoje nuo 1983 m. sausio 1 d. įregistruotas įmones.

### **Bulgarija**

<http://www.brra.bg/>

Kalba: bulgarų.

Nacionalinis prekybos registras. Pateikiama informacija apie Bulgarijoje įregistruotas prekybos įmones.

### **Čekija**

<https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-rozsirene>

Kalba: čekų.

Čekijos internetinis įmonių registras. Pateikiama oficiali informacija apie Čekijoje įregistruotas įmones (teisinė forma, juridinio asmens kodas, įmonės akcininkai, valdymo organas ir t. t.).

[http://www.info.mfcr.cz/ares/ares\\_fo.html.cz](http://www.info.mfcr.cz/ares/ares_fo.html.cz)

Kalba: čekų.

Čekijos finansų ministerija. Internete pateikiama informacija iš registrų apie savarankiškai dirbančius asmenis ir PVM mokėtojus.

### **Prancūzija**

<http://www.infogreffe.fr/>

Kalba: prancūzų.

Pateikiama oficiali informacija apie Prancūzijoje įregistruotas įmones.

<http://www.societe.com/>

Kalba: prancūzų.

Pateikiama pagrindinė informacija apie įmones, jų ryšius su kitomis įmonėmis ir pagrindinius finansinius duomenis.

### **Liuksemburgas**

<http://www.legilux.public.lu/entr/index.php>

Kalba: prancūzų.

Pateikiama pagrindinė informacija apie Liuksemburge įregistruotas įmones.

### **Malta**

<http://www.mfsa.com.mt/>

Kalbos: maltiečių, anglų.

Pateikiama informacija apie įmonės struktūrą, teikiamas paslaugas ir susijusias įmones, taip pat informacija apie direktorius.

<http://www.mepa.org.mt/home?l=1>

Kalbos: maltiečių, anglų.

Pateikiama informacija, susijusi su leidimais, kurių reikalaujama įgyvendinant projektą. Maltoje už tai yra atsakinga Maltos aplinkos ir planavimo institucija (angl. MEPA).

<http://www.etc.gov.mt/Index.aspx>

Kalbos: maltiečių, anglų.

Maltos užimtumo ir mokymo centras (angl. ETC) tvarko registruotų darbdavių ir darbuotojų duomenų bazes. Galima atlikti patikras pareiškėjų pateiktiems duomenims patvirtinti.

### ***Lenkija***

<http://www.stat.gov.pl/regon/>

Kalba: lenkų.

Pateikiama pagrindinė informacija apie Lenkijoje įregistruotas įmones, įskaitant mokesčio mokėtojo numerį, įmonės pavadinimą, adresą, teisinę formą, nuosavybės formą, pagrindinę veiklos sritį, veiklos pradžios datą, įrašymo į registrus datą.

<https://ems.ms.gov.pl/krs/danepodmiotu>

Kalba: lenkų.

Nacionalinio teismų registro oficiali svetainė, kurioje pateikiama informacija apie įmonės pavadinimą, adresą, teisinę formą, atstovus.

### ***Rumunija***

<https://portal.onrc.ro>

Kalba: rumunų.

Pateikiama pagrindinė informacija apie Rumunijoje įregistruotas įmones. Reikalinga išankstinė registracija.

<http://www.mfinante.ro/pjuridice.html?pagina=domenii>

Kalba: rumunų.

Pateikiama pagrindinė finansinė informacija apie Rumunijoje įregistruotas įmones.

## **Šveicarija**

<http://www.moneyhouse.ch/>

Kalbos: vokiečių, italų, prancūzų, anglų.

Pateikiama informacija apie Šveicarijoje įregistruotas įmones.